

Heikki Eskonpoika Kentta Teuvalta

Markku Pihlajaniemi

Närpiön ja Lapväärtin yhteisillä talvikäräjillä 1695 esitti Erkki Matinpoika uudistila-aikeitaan.

”Erkki Matinpoika pyysi saada ottaa uudistilan Hangasluomalta Lustiluhdan itäpuolelta, joka sijaitsee 1 ½ peninkulmaa Jurvanjärven vanhoista asumuksista. Mutta kun teuvalaiset tästä Närpiön pitäjämästä vastustivat tätä kovasti, niin päätettiin asettaa tämä kruununvouden tutkittavaksi onko siellä edellytyksiä uudistilalle.”

Vastustuksesta huolimatta hanke toteutui, koska kesällä 1699 Erkki pyysi verovapautta uudistilalleen.

”Erkki Matinpoika Teuvalta kertoo, että hän on vuonna 1694 ottanut uudistilan Hangasluomalta pyytäen, että hänelle suotaisiin joitakin verovapaavuosia sen edistämiseksi. Silloin tiedusteltiin tilan henkilöistä ja talon tiloista. Silloin nousi ylös lautamies Antti Niileksenpoika Riippi todistaen, että tämä Erkki on työteliäs mies, joka on rakentanut tarpeelliset rakennukset, mutta ei ole vaikeiden aikojen vuoksi pystynyt ottamaan viljelykseen enempää kuin 1 ½ tynnyrialaa peltoa ja 9 kuormanalaa niittyä. Uudistilallisella ei ollut nyt yhtään takaajaa, ja hän lupasi tulevaisuudessa järjestää sopivan takauksen. Kuitenkin otettiin tämä talolausunto harkintaan ja katsottiin talon viljelyn tarvitsevan 5 vuoden verovapauden kuluvan vuoden lisäksi. Tämän jälkeen hän voisi maksaa veroa ¼ manttaalista. Tässä asiassa on asianomaisen nöyryydestä odotettava hänen armonsa herra paronin ja maaherran korkeasti jalosyntyisen herra Johan Ehrenschildin armollista päätöstä.”

Edellä mainittu kuvaa Kentan uudistalon alkuvaiheita. Syyskäräjillä 1702 kertoo Heikki Eskonpoika Teuvalta ostaneensa Kentan talon sotilas Erkki Matinpojalta. Erkki oli siis valinnut sotilaan rahakkaan, mutta niin riskialttiin uran. Kentta sijaitsi Närpiön ja Laihian rajalla. Lienee ollut epäselvyyttä, kumman pitäjän puolella uudistilat sijaitsivat. Samana vuonna 1702 käsitellyssä tapauksessa Hanka mainitaan olevan Laihian puolella ja Kesti, Hangasluoma ja Kentta Närpiön puolella.

”Uudistilalliset Teuvalta ja Jurvasta, Antti Juhonpoika, Erkki Krekonpoika, Juho Ollinpoika ja Heikki Eskonpoika, omistusriitaa koskien niittyjä, metsää ja kalavesiä.

Kolme jälkimmäistä arvelevat kuuluvansa Närpiön pitäjään ja väittävät, että nimismies Schöring Laihialta on antanut asettua mainitun Antti Juhonpojan liian lähelle heidän omistuksiaan.”

Vuonna 1706 Heikki Eskonpoika Kentta oli esillä, kun perättiin kirkon penkkimaksuja.

”Kirkkoväärti Teuvan kappelista Olli Koskela kertoi, että koko kappelikunnan pitää korkea-arvoisen herra piispan päätöksen mukaisesti lunastaa itselleen penkkityla kirkosta 6 kuparitaalarilla, mitä tapaa suurin osa on noudattanut, paitsi Erkki Krekonpoika, Juho Ollinpoika, Tuomas Heikinpoika, Heikki Eskonpoika ja Heikki Matinpoika.”

Talvikäräjillä 1712 esitti Heikki Eskonpoika Kentta [kirjuri: Kentula] oikeudelle hakemuksen, millä hän oli tuonut julki maaherra Lorentz Clerckille uudistilansa heikkoja ehtoja sekä häntä kohdanneita onnettomuuksia. Heikki pyysi päästä maksuista, mitä tämä oikeus oli vuonna 1705 päättänyt, joita maksuja piti suorittaa 1710 alkaen. Nimismies Petter Forshell sekä lautamiehet Pentti Mikiinpoika ja Erkki Sääntti todistivat, että talon kunnan kohentumiseksi on olemassa hyvää toivoa. He totesivat, että Heikki on edistänyt taloa kovasti saatuaan sen heikossa kunnossa. Oikeus katsoi aiheelliseksi ehdottaa maaherralle lisää verovapautta Kentan talolle, niin että sitä verotettaisiin vasta 1714. Talvikäräjillä 1742 oli esillä Heikki Eskonpojan selvittely hänen perillistensä kesken. Asiakirjasta selviää hyvin hänen lapsikatraansa.

”Juho Heikinpoika Kentta [Kånti] esitti oikeudessa kirjelmän 4 päivältä viime helmikuuta nimismies Lorentz Bäckin ja lautamies Heikki Perälän todistamana. Kirjelmässä Heikki Eskonpoika selvittää sopineensa lastensa, poikien Juho ja Jaakko Heikinpoikien ja tyttärien Anna, Beata, Maria, Susanna, Liisa ja Marketta Heikintyttärien kanssa, että hän Heikki suorittaa kullekin pojalle 200 kuparitaalaria ja tyttärille Marketalle ja Liisalle kummallekin 100 kuparitaalaria, mutta Anna, Beata, Maria ja Susanna, jotka ovat jo isältään jotain saaneet, kullekin 40 kuparitaalaria perinnöstä, niin heidän edesmenneen äitinsä Beata Erkintyttären sekä kaikki mitä heillä on odotettavissa tämän heidän isänsä, jälkeen.

Kun tämä kirja oli luettu esitti kauppias Hans Berg Kristiinasta tehden laillisen pidätyksen, että ennen kuin nämä perilliset saavat heidän sovittelussaan tulleet perintöosat, pitää isän Heikki Eskonpojan suorittaa tämän oikeuden tuomio vuodelta 1738, joka on asetettu ulosmittaukseen, millä Heikki takuumiehenä kykenemättömälle vävyllään Matti Frasalle on määrätty maksamaan kauppias Bergille 224 kuparitaalaria, jotka perintökaaren 10 luvun 1§ mukaan pitää jakamattomasta ensin velottaa. Tähän Juho Kentta ilmoitti olevansa tyytymätön arviointiin minkä nimismies Lorentz Bäck ilman laillista haastetta omaisuudesta Juhon äidin jälkeen oli pitänyt ja pyysi, että oikeus määräisi pitäjänkirjuri Gustaf Frimodigin ja lautamiehet Yrjänä Kråkan ja Matti Gullansin pitämään asiankuuluvasti perinnönjaon Juhon äidin Beata Erkintyttären jälkeen, mikä hänelle näin suotiin perintökaaren 11 luvun 2§ mukaan. Jakomiehiä veloitettiin noudattamaan lakia tässä toimessa.”

Lähteet:

Närpiön ja Lapväärtin talvikäräjät 1695, mf ES 2085

Närpiön kesäkäräjät 1699, mf ES 2088

Närpiön syyskäräjät 1702, mf ES 2090

Närpiön talvikäräjät 1712, mf ES 2094

Närpiön talvikäräjät 1742, mf ES 2106

Hiski, Teuva kuolleet: 5.3.1749 Kántala Henrich Eskelsson 73 v